

Излази сваког
четвртка у недјељу

WWW.UNILIB.RS

Дијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3.20
на по године К 1.60
на четврт. год. К —.80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
ценовнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
дним фтиније.

***

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Повјереници „Српског Кола“.

Око 3.000 комада „Српског Кола“ иду на по-
јединце. И од тих појединаца добивамо често
жалбе, да лист не добију. Лист пропада нај-
чешће код опћина. Пандури, писари, сеоске листо-
ноше, франковци, мађарони, узимају лист себи,
или га уништавају. А онда, многи сељаци, кад
дођу пошти или опћини, приме се да предаду лист
оном чији је, понесу га и не предаду. Отуд тужбе
на неуредно добивање листа.

1.000 комада „Срп. Кола“ иде на повјере-
нике. Сви људи у селу сложе се, да њихови бро-
јеви иду на једну главну адресу: на учитеља,
попа, трговца. Кад нешто дође на господина, онда
се већ и код поште и код опћине пази боље. И
од повјереника ми не добисмо, чини нам се, није-
дне тужбе у овој години, да нису добили листа.

Зато молимо своје претплатнике нека се сложе
гдје год их има више и замоле кога од госпoде,
нека се прими повјереништва за њих. Ми ћемо
свеједно на сваки број метнути пасицу и на њу
адресу сваког претплатника, да повјереник зна
које је чији број. А све ћемо скупа замотати у
велику пасицу, на којој ће бити адреса повјереника.

Тако ће наши претплатници добивати тачно
лист. Биће задовољнији они, а и ми, што ће они
лист редовно читати. Уз то ће лист имати много
више претплатника, јер многи не држе га баш
зато, што га не добију уредно.

Претплатници! Размислите о овом и видје-
ћете да је овако боље.

Управа „Српског Кола“.

Божих.

Честит вам и срећан Божић, српски ратари!
Поздрављамо овај велики празник од свег срца
целом свету православном. Али вама још више
и искреније, ако је то могуће. Јер ово је пра-
зник ваш, у првом реду и највише. Ваш, вас
малених и сиромашних. Исус Христос, који је

први бацио међу људе реч братства и једна-
кости, родио се, одрастао и учио међу људима
малим, презреним и потлаченим: међу јевреј-
ским (жидовским) ратарима и радницима. Међу
сиротињом је живео, радио и уживао, јер га је
на своје груди привијала. А силни у држави и
богати разапели су га као бунтовника. Зато
силни у држави немају ни сад права да га
славе, и кад веле да га славе и праве се да то
чине, они лажу без срама и образа. Христос
је вечито говорио и викао: Дела, дела ми дајте,
речи ми не требају. Па зар онда славе Христа
они који чине маленима, за које је Христос
живео и умро, зло и неправу сваку, а ре-
чима говоре да су хришћани? Зар то није
увреда свете Христове успомене а не слав-
љење?

Зато је Божић празник у првом реду ваш.
И није то случајно, што га нико и не слави
тако искрено и тако радосно као ви, па макар
многи од вас тешко и толико скуца, да бо-
жићну свећу припали. Ви осећате сами како је
то ваш, народни дан, па се и предате свом ду-
шом и срцем на тај дан Богу и Божићу. Јер
нема Божића без села! Градови славе раће по-
кладе, ђавола, Божић им није толико по кусу.
Градови су на Божић мртви и ледени, док о
Божићу најбедније село сја и гори у правој
радости и весељу.

Живот је ваш препун чемера и туге. И да
није дана светлих као Божић, на које се окре-
пи изморена ваша душа, и на које осетите, да
и за вас има и треба да буде радости, ваш би
живот био још црњи и тежи.

Радујте се зато пуном душом и срцем на
божићне дане а најврућа нам је жеља да ни-
шта не помути те радости ниједном од вас
бар та три светла дана.

А ви малени имате чему и радовати се на
Божић, јер тај дан најбоље вас може подсетити
на то, како ствар правиче све боље стоји у
људском друштву и како ништа не може да
заустави напретка.

Кад је Христос живео, девет десетина људ-
ства беше роб, беше ствар једнака као звер
каква у шуми, или комад дрвета, или камен са
цесте. Она једна десетина беше господар, вла-

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послуже, да га читате.

сник, који је могао тога роба и љубити, али и убити без страха од најмањег укура, а камо ли казне.

Христос је први бацио међу људе реч: братство и једнакост свију људи. Они погажени чули су те речи божанске и нису их више сметали с ума. Они су започели борбу са слободу и једнакост свију. Христа убише, али с времена на време јављаху се нови проповедници слободе и равноправности. Појављиваху се и загреваху потлачене за борбу, док нисмо дошли до данашњег стања, које је неизмерно боље од некадањег. А што нисмо дошли још даље, криви смо и ми потлачени, јер је пречесто фалило међу нама и јунаштва, и слоне, и воље за борбу и страдање за свету ствар.

Божих је дан наде. Он нам казује и јамчи нам, да ће доћи дан потпуне правичности за сваког погаженог човека и сваки погажени народ. Да су се људи мислили задовољити са половичном правдом, они не би ни кретали да се боре за њу, Христоси не би излазили међу људе.

Правда је једна, слобода је једна, једнакост је једна: потпуна. Док их не буде таквих, људски духови и срца неће се смирити. И зато ће доћи њихов дан, јер мора доћи.

Радујмо се и надајмо, и крепимо малаксале душе у тој радости за нове напоре и нове борбе.

А

СТИПА РАДИЋ ПРОТИВ СРБА.

Вођа хрватске пучке сељачке странке Стјепан Радић био је некад велики пријатељ Срба. И Срби су много држали до њега и помагали га и новчано, кад га је гонио ондашњи бан гроф Куен.

Данас нема српском народу опаснијег противника међу Хрватима од Стипе Радића.

Четрдесет и више година има како Старчевић, па Франк и њихови људи присташе и готово сви католички попови улијевају у срце хрватског сељака мржњу против Срба, уче Хрвате да су им Срби најопаснији непријатељи, да теже за тим како би начинили Велику Србију, заробили хрватске земље и Хрвате посрбили. Преко четрдесет година учитељи хрватског народа дају му ту науку. А њима је шапћу у ухо Швабе из Беча и Мађари из Пеште, само да омету слогу српско-хрватску, јер знају да наша слога значи и нашу слободу, престајање нашег робовања њима, да од нас сложних они не могу бити јачи.

Кад се четрдесет година некоме нешто забија у главу, онда се нешто и забије у њу и треба опет мучног рада да се то избије из главе. Тога мучног рада прихватили су се хр-

ватски људи који су у коалицији српско-хрватској. Уз те људе био је испрва и Стипа Радић. Али њему се учинило ваљда споро ићи корак по корак, стопу по стопу напријед. Вичући: „Слога са Србима“ он не може тако лако окупити хрватског народа око себе. Али кад се стане дерати: „Удри по Србима; доље с Власима! Срби су свему криви“ — онда ће он брже искупити војску око себе и постати моћан. Да, моћан, али само за неко вријеме, док то годи онима у Бечу и Пешти. Али усуди ли се само тражити нешто више од главе српске, нешто и за Хрватску, за хрватски народ, лупиће га по лубањи да ће све звонити у њој. А он се бранити неће моћи, јер без 700 хиљада Срба у Хрватској неће одбрани, јер Срби неће хтјети с оним који је тражио главу њихову. А то Беч и Пешта и хоће, да ми не идемо заједно, да се отуђимо једни другима и омрзнемо се, онда ће Беч и Пешта трљати руке.

Тој политици бечкој и пештанској дао се у службу Стипа Радић и почео лупати по Србима. Испрва кришом, у четири ока, па онда помало и на скупштинама, гдје га нису могли чути Срби. Најзад је почео отворено и у свом листу „Дом“, док није и у сабору, у сједници од 20. децембра 1910. устао против Срба.

У свом говору, који је држао тога дана, рекао је он између осталог дословце и ово:

„Високи саборе! Ја тврдим овдје — пред Богом, а ви сте сви свјedoци — да ове изјаве мађарске у Пешти не би било, да у делегацији нема Срба! Куд води овакова српска политика? Води до потпуне негације (уништења) свега онога, што данас имадемо. (Одобравање и пљесак код сељачке странке и странке права (франковаца), а негодовање код коалиције).

Сваки тај разлог, а камо ли сва четири ова разлога заједно, потпуно оправдавају мој упит и ја само жалим, што је судбина хтјела, да баш оному човјеку треба ставити тај упит који је у нашем Приморју био проглашен приморским лавом¹⁾. Ми наиме видимо и знамо, да он ето под своје сиједе дане, пошто је већ с једном ногом у гробу, води српску политику, која може довести до тога, да оно, што имамо изгубимо, а камо ли да још нешто и извојшtimo. Тако дуго, док Срби буду гледали и тражили свуда само Србе и нигдје неће да виде хрватских држављана, дотле ће у Хрватску продирати не мађаронство, него мађарство. Срби

¹⁾ Радић мисли посланика Еразма Барчића, који је био председник у сабору прије него је сабор изабрао председника. Јер најстарији по годинама посланик председава, док се прави председник не изабере. Еразмо Барчић је велики народњак и пријатељ Срба од младости до садање дубоке старости. Зову га „приморски лав“. Родом је Приморац.

су коалицијом створили мађарски блок (друштво), а гдје је мађарски блок, тамо мађарскога не треба“.

Ми не волимо у „Српском Колу“ употребљавати ружне и просте ријечи. Али овако како је о нама Србима говорио Радић, може говорити само један најгори циганин чергаш и лопов. Радић је по крви циганин, из цигањске фамилије, која се удумаћила у једном хрватском селу. Промијенили су његови стари црну боју у бијелу, али цигањска ћуд је остала. То најбоље потврђује и овај говор.

Дакле, ми Срби смо душмани Хрватске, због нас ће она изгубити и што има, ми дакле водимо не мађаронску него мађарску политику.

Двије године давио је нас Србе Раух и мађарски министар предсједник Векерле, јер нисмо допуштали да прегазе Мађари Хрватску; јер смо се борили против језика мађарског на жељезницама нашим. Најбољи наши људи чамели су по тамницама, посланике српске: Будисављевића, Прибићевића, Бањанина, Пелеша, Стојановића и Марковића сваки час чекала је тамница због тога.

Радић је дотле мирно спавао у својој кући. И сад је он бранитељ Хрватске, а ми душмани! Ми се боримо против мађарона, а он се сложио у сабору с њима и са грофовима, од којих многи и не знаду говорити него само њемачки и мађарски. И сад је он пријатељ и бранич народни, а ми непријатељи!

Може ли бити већег циганлука од овога? Мудар је циганин, дуго је крио траг и зававао нас. Али још није доста мудар. Прије времена открио је карте и дао нам прилике да га упознамо. А могао нам је доста зла учинити, више него што ће, да није тако био пренагао и лаком као прави Циганин. Сад ћемо га се знати чувати.

О избору опћинског одбора.

Бирање.

Гласање је *особно и усмено*. То значи да изборник мора главом доћи и гласати, ако хоће да му вриједи глас. Не може дати овлаштење другом да за њега гласа. А онда, гласа се усмено, а не писмено цедуљицама или кругљицама. Сваки изборник мора на глас рећи за кога гласа. Не значи то да он не смије имати пописана имена оних за које кани гласати и да их не смије одатле прочитати. Човјеку је тешко попамтити каквих 12 имена. Зато, ако је изборник писмен, може пописати имена кандидата и прочитати их гласно пред повјеренством. То је свеједно усмено гласање. Не би вриједило онда, кад он не би имена прочитао, него предао саму цедуљу, или кад би ко други про-

читао та имена на мјесто њега. Дакле неписменима људима пуно је теже. Они морају запамтити имена свију кандидата, научити наизуст.

Изабран је онај ко добије већину *свију присутних* изборника.

За крајишке управе свако село бирало је за се свог одборника. Зато наши Крајишници не могу никако да се науче на нови закон, по ком за све одборнике скупа гласају сви изборници. Они држе да то није по закону, него да се то ради по вољи и ћефу престојника или опћ. чиновника. Али немају право. И по новом закону мора свако село бити заступљено у одбору, мора имати у њему одборника из села. Само што сва опћина мора гласати за све одборнике, из свију села. То је разлика између старог и новог закона. Ратари наци највише приговарају зато, што они познаду само људе из својих села, а не знаду ко је најбољи за одборника из других села, па како онда да гласају! Али зато треба да се људи из разних села прије избора о том договоре.

Ако је неко село посве малено, оно можда само неће имати право на одборника, него у друштву с којим другим селом. Јер закон вели да сва села морају бити *размјерно* заступљена у одбору. То значи према броју душа. Јер не би било право да село од 1000 душа има једног одборника, а и село од 200 душа једног. Колико које село бира одборника, то одређује, како смо већ рекли, код оснивања опћине жупанијска област.

Код великог пореза је другачије. Тамо могу сви одборници бити из једног села, а могу бити и из разних села. Јер одборници великог пореза не заступају опћине све, него само велике порезнике. Па ако су велики порезници случајно сви из једног мјеста морају бити и одборници, јер они бирају између себе.

Овдје морамо нешто нарочито напоменути, на што се много пута не пази, јер народ тога не зна. Онај ко је велики порезник, може бити изабран за одборника само у великом порезу, он не може бити потврђен за одборника, ако буде изабран у малом порезу. Знамо овакав случај: У једној српској опћини хтио један Жидов трговац и крчмар, велики порезник, да буде изабран. Али у великом порезу падне, јер ту су у већини били Срби имућни и самостални људи. Онда се он кандидира и у малом порезу, јер гласа се усмено, а он има силне дужнике међу изборницима сиромашним, па тешко оном ко против гласа. И буде изабран. Али то је противзаконито. Неко уложи уток и избор његов буде укинут. Велики порезници и онако бирају трећину заступства између себе, и више него што би смјело бити. Кад би се могли бирати још и међу малим по-

резницима, онда би они сва мјеста у одбору могли за се приграбити, јер сиротиња је у њиховој руци често, па би гласала за њих.

На то, дакле, треба добро пазити.

Марко Краљевић и Љутица Богдан.

Пораниле три српске војводе
Од Косова уз кршно приморје:
Једно бјеше од Прилипа Марко,
Друго бјеше Реља од Пазара,
Треће бјеше Милош од Поцерја;
Ударише покрај винограда,
Винограда Љутице Богдана.
Игра коња Реља од Пазара,
Нагони га преко винограда
Па он ломи грозна винограда;
Вели њему од Прилипа Марко:

„Прођ' се, Реља, грозна винограда;
Да ти знадеш, чиј' су виногради,
Далеко би коња обгонио:
Виноград је Љутице Богдана.
Ја сам једном овуда прошао
И ломио грозна винограда,
Припази ме Љутица Богдане
На кобили танкој бедевији;
Ја не смједох шчекати Богдана,
Већ побјегах уз кршно приморје;
Поћера ме Љутица Богдане
На његовој танкој бедевији;
Да ми не би Шарца од мејдана,
Доиста ме уватити шћаше;
Већ ми шарац стаде одмицати,
А кобила поче остајати;
Кад то виђе Љутица Богдане,
Он потеже тешку топузину,
Пушћа за мнош уз кршно приморје,
Довати ме по свилену пасу,
Побратиме, сапом од топуза,
Шћера мене за уши Шарину,
Једва му се у седло повратих
И утекох уз кршно приморје.
Има од тад' седам годинаца,
Већ овуда нијесам прошао“.

Истом они у бесједи бјеху,
Док се прамен запоћедо таме
Винограду уз равно приморје;
Погледаше три српске војводе,
Ал' ето ти Љутице Богдана
И са њиме дванаест војвода!
Кад то виђе Краљевићу Марко,
Он бесједи Рељи и Милошу:

„Чујете ли до два побратима!
Ето нама Љутице Богдана,
Сва три ћемо изгубити главе,
Већ ходите, да ми побјегнемо“.
Ал' говори Милош од Поцерја:

„Побратиме, Краљевићу Марко!
Данас мисле и говоре људи,
Да три боља не има јунака
Од нас ове три српске војводе;
Боље нам је сва три погинути,
Нег' срамотно данас побјегнути“.

Кад то зачу Краљевићу Марко,
Он им онда другу проговара:

„Чујете ли, до два побратима!
А ви ход'те, да их дијелимо:
Ил' волите на сама Богдана,
Ил' његових дванаест војвода?“

Вели њему и Милош и Реља:

„Ми волимо на сама Богдана“.

То је Марко једва дочекао.

У то доба и Богдан допаде.

Трже Марко тешку топузину,
Пак поћера дванаест војвода;
Док с' окрену неколико пута,
Свих дванаест од коња растави
И бијеле савеза им руке,
Поћера их преко винограда;
Ал' ето ти Љутице Богдана,
Ђе он гони Рељу и Милоша,
Обојици савезао руке.

Кад то виђе Краљевићу Марко,
Препаде се, како никад није,
Пак ста гледат' куд ће побјегнути,
Али њему одмах на ум паде,
Ђе су с' један другом завјерили:
Ђе се један у невољи нађе,
Да му други у помоћи буде;
Пак потеже дизгене Шарину,
Самур-калпак на чело намаче,
Те састави самур и обрве,
А потеже сабљу оковану,
На Богдана погледа попреко.
Стаде Богдан украј винограда,
Кад сагледа црне очи Марку,
И какав је на очима Марко,
Под Богданом ноге обумреше.
Гледа Марко Љутицу Богдана,
Богдан гледа Краљевића Марка,
А не смије један на другога;
Доцкан рече Љутица Богдане:

„Ходи Марко, да се помиримо,

Пусти мени дванаест војвода,

Да ти пустим Рељу и Милоша.“

То је Марко једва дочекао,
Пусти њему дванаест војвода,
Богдан пусти Рељу и Милоша.
Скиде Марко мјешину са Шарца,
Пак сједоше пити рујно вино,
Мезете га грозним виноградом;
А када се вина накитише,
Устадоше три војводе српске,
Добријех се коња доватише;
Рече Марко Љутици Богдану:

„С Богом остај, Љутица Богдане!
Да с' у здрављу опет састанемо
И црвена вина напијемо!“

Вели њему Љутица Богдане:

„С Богом пош'о Краљевићу Марко!
Већ те моје очи не виђеле!
Како си ме данас препануо,
Никада те пожељети нећу“.

Оде Марко уз кршно приморје,
Оста Богдан украј винограда.

Русија.

Павле I (1796—1801.)

Катарину наслиједи на пријестолу син јој јединац Павле, ког је имала с Петром трећим. Било му је већ 40 година. Мати га није никад марила, а зато ни он ње. Мати је увијек сумњала да ће он дићи буну против ње и збацити је, као што је и она његова оца, а свог човјека. Зато га је држала под строгом паском, опкољена уходама. У вјечитој опасности и страху живио је, па постао и сам опор, неповјерљив, мрк, сумњао је у све.

Једва је чекао да дође на пријесто. И кад је то дочекао, опила га је власт и начинила га још опоријим, жешћим и бездушнијим. Постао је тиранин, да му је мало равних било. Бјеснилу његову није било мјере и граница. Дрхтаху пред њим сви, па и жена и одрасла му дјеца. Нико није био сигуран за главу, част и иметак свој. Страдали су небројени. Кад би му дошли свијетли часови, он је знао да ради добре ствари. Тако је он први почео олакшавати тешки положај руских сељака.

Славни Суворов, о ком смо писали већ опширније, прославио је за његове владе руско оружје. Руска војска отишла је под њим у Италију, да помогне нашој држави против Француза. Дотад непобијеђене Французе потукао је Суворов у неколико битака у Италији. По том је прешао с руском војском преко највећих планина у Европи Алпа, које су преко 4.000 метара високе. Прошао је кроз вјечити снијег и лед на њима. То дјело извршио је прије двије хиљаде година један војсковођа и више нико до Суворова и Руса његових.

Све те побједи и слава нису могле да помогну Павлу, да угуше незадовољства које се против њега све више гомилало ради његових нечовјечних дјела.

У ноћи између 11. и 12. марта 1801. побуни се војска. Водили су је први доглавници цареви. Павле први буде збачен и удављен. За цара буде проглашен његов син Александер, омиљен у свој Русији ради своје добре

ћуди и срца, бистрог ума, образоване главе и ради познате свима жеље његове да Русији учини добра коликогод му буде могуће.

Александар I. (од 1801.—1825.)

Не може се описати колика је радост завладала на глас да се он зацарио. „На улицама плакаху људи од радости, грлећи један другог као на Ускрс“ — записао је један човјек из тога доба.

„То је једна од успомена која се нигда не може заборавити: нијема свеопћа радост обасјана јарким прољетним сунцем! Ни ријечи о прошлом, све о садањем и будућем“ — записао је други.

Никога од присташа очевих, па ма били на најгорем гласу, није он казнио. А све које је отац прогнао или како друкчије казнио, Александар помилова.

Одмах првих дана буду укинута на брзу руку разни рђави закони и наредбе, а издане нове, напредне. Буде допуштено сваком ићи из Русије и долазити у њу, допуштен буде увоз књига (за Павла је то било забрањено, јер се бојао да ће с књигама доћи нове слободне мисли). По градовима буду укинута вјешала, која је подигао Павле, а на која су се прибијала имена људи што се огријеше о цара. Код судова буде укинута мучење, „стид и срамота људског рода“ како рече цар.

Нови цар престаде раздавати на поклон царске кметове, а цар Павле распоклањао их је 600 хиљада својим пријатељима и слугама. Царски кметови живјели су готово као слободни људи, много боље од кметова спахијских. И зато их Александар није хтио давати у ропство. Кад су га питали зашто, он је одговорио:

— Већи број сељака је роб у Русији; није, мислим, потребно на дуго причати о том, како је то стање понижење и несрећа за људство. Ја сам се завјерио да нећу увећавати броја робова и зато ми је правило у животу да не раздајем ратара у приватно власништво.

Он забрани продавати сељаке кметове као марву, како се то прије радило. Једино ко је продао своју земљу, продао би тијем и кметове с њом. Али прије су кметове изводили на ващаре као стоку и продавали их посеппце, без земље. Кметовима допусти да могу куповати своје земље, која им је слободна и да се могу откупљивати, ако се споразумију са спахијом. Оно исто што сад хоће да у Босни узакони влада. Неко вријеме носио се мислима да кметове посве ослободи.

То и много још друго биле су прве његове ваљане одредбе и поправци првашњег стања.

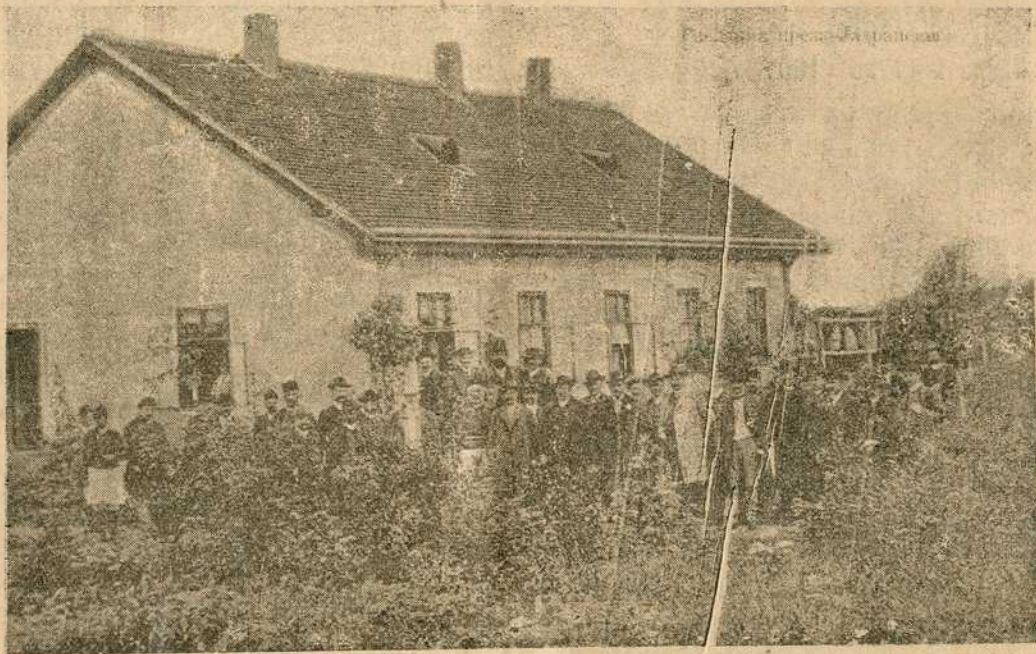
Савјетујте своје рођаке и пријатеље да купују и читају овај лист.

Првих година хтио је Александар чак увести устав, то јест дати народу право да преко сабора судјелује у стварању закона и управљању с државом. Јер он сам казао је једном, да је немогуће једном човјеку управљати тако големом државом.

Тако је Александар владао првих пет година. Али послје постајао је он све шкртији у

овом напредном раду, све неповјерљивији, док се није вратио готово на исто мишљење, какво су о владању имали првашњи владари и стао прогонити све људе, који су тражили за сав народ слободу и побољшање ратарског стања.

б.

Једна добра ствар у Србији.

Србија је ратарска земља као и Хрватска. Зато и држава са своје стране мора што више чинити да се унапреди ратарство у њој. Једна од таквих установа које раде на унапређењу ратарства јесу срески економски и срески расадници. Сваки котар (срез) у Србији има чиновника који је свршио економске школе. Његова је брига да народ подучава у бољем обрађивању земље, а уједно да предлаже вишим властима

све што је потребно чинити за његов котар. У сваком срезу има и срески расадник. Око 5 хектара земље узме држава и на њему економски подигне расадник свакојаког воћа и грожђа. Одатле се шири напредно воћарство и виноградарство по свему срезу. Србија извози годишње за много милиона сувог и сировог воћа, и тај извоз бива сваке године све већи, баш заслугом ових среских расадника.

На овој слици видите кућу у расаднику и један део расадника у срезу Јадар.

Србин сељак о „свој своме“.

Христос се роди! мила браћо, Србадијо драга! Не морем одољети срцу, да вам не честитам свима Божић. На првом мјесту нашим борцима Српске Самосталне Странке, на другом мјесту уредништву „Срп. Кола“ а на трећем мјесту свој браћи Србадији славној желим сретан Божић и свако задовољство ове године. Да будемо сви скупа живи и здрави и у свакој борби сложни, те да подупиремо и поучавамо један другог, гдје можемо. На жалост, код нас је слаба слога међу нама Србима. Да вам у кратко опишем један примјер. Ми до сада у Буковици нисмо имали трговца другог него саме Чивуте, те смо молили Бога да добијемо

свога Србина. Ево смо сад, хвала Богу, добили Остоју М. Стојнића, врло добра, поштена и солидна трговца, те нас многе управо то весели као да смо Бог зна што добили. Само наше кукавице виљевачке то ништа не весели. Ишао сам на трећи дан католичког Божића из уреда опћинског поглаварства и срио сам два Виљевца гдје иду из дућана Чиве Шовара, баш у комшилuku тога нашега Србина. Рекао сам им, зашто не иду своме Србину. Одговорише ми: Србин ће бити, па отићи. Шовар ће нам остати и даље. Срамота их море бити и стид гдје помажу Чиву а не свога човјека. Када би сви тако рекли, наравски да би Србин морао отићи. Зато, браћо Срби, упамтите ону нашу: „Свој своме“!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Не пролазите српске трговине, јербо Србин нам може бити у свему у помоћи и поуци свакој. Дакле обраћајте се увијек своме човјеку, а не као Виљевци слабоумни. Особито из околице наше пазарите увијек код нашега Остоје М. Стојнића.

А ти, брате Србине Остоја, остани такви поштен увијек. И теби желим сретан Божић и нову годину. Све вас поздравља ваш Србин и брат

Из Гор. Буковице 2./1. 1911.

С. Живковић, појац.

Јесам ли послао претплату ха „Српско Коло“?

Шта се збива у нас и у свијету.

За „Српско Коло“ послали су нам г.г. Јоца Вуковић и Н. Чолак из Јасеновца сваки по 1 К 60 ф.; Лазар Мишчевић из Пакленице 80 ф.; Танасија Котарлић из Визића 4 К; Васо Доић из Беловара 3 К 20 ф.; Пане Рудић из Петриње 3 К 20 ф.; Глишо Вукичевић из Г. Средица 5 К 60 ф.; Милутин Петровић из Кињачке 4 К 80 ф.; Серафим Винчић из Ман. Шишатовца 10 К (у спомен покојног владике пакрачког и српског пјесника Никанора Грујића, прозваног Срб-Милутина) и Стеван Јуришић из Шуљма 1 К 60 ф.; Дим. Рашић из Митровице 3 К 20 ф.; Петар Јефтић из Карловчића 1 К 60 ф.; Милан Пољанац из Н. Топоља 5 К; С. Рашета из Рiolита у Америци 15 К; Милан Рашета из Сл. Ступника 9 К 80 ф.; г-ђца Кристина Кушевић из Топуског 6 К 40 и Милуровић Петар из Угриноваца 3 К 20 ф.; Панта Сретин из Ашање 1 К 60 ф.; Стево Валановић из Хума 3 К 20 ф.; Стеван Херцег из Јаска 1 К 60 ф.; Стеван Бркановић из Пауновца 3 К 20 ф.; Никола Лацковић из Сл. Поља 1 К 60 ф.; Исак Томашев из Арача 1 К 60 ф.; Љубомир Павловић из Черевчића 6 К 40 ф.; Лазар Келић из Јасеновца 1 К 60 ф.; Јово Драговић из Каменице 2 К 40 ф.; Милан Мишковић из Моловина 3 К 20 ф.; Т. Марчетић из Rhoadsdale у Америци 4 К 90 ф.; Вајо Хајдин из Врбовског 3 К 20 ф.; Митар Комленац из Галовца 3 К 20 ф.; Дане Микић из Главаца 3 К 20 ф.; Јово Драговић из Каменице 1 К 80 ф.; Герасим Чобановић из Карловаца 6 К 40 ф.; Божа Пантелић

из Лединаца 3 К 40 ф.; Сава Мишковић из Моловина 5 К 40 ф.; Стево Шарић из Н. Пављана 3 К 20 ф.; Стеван Радонић из Обрежа 4 К 20 ф. и Лазар Јовановић из Попинаца 1 К 60 ф.

Свима хвала.

Помоћ „Србобрану“. До сад су пријатељи „Србобрана“ скупили зањ 3804 К припомоћи. Лијепа свота за наше прилике и доказ да наши људи хоће да жртвују за народну ствар.

Строга наредба. Америчка исељеничка област издаје сваким даном строжије наредбе гледе усељивања у Америку. Недавно је комесар исељеничке области издао налог да сваки путник при искрцању у Америци мора посједовати своту новаца од 25 долара (К 125), но како су већином сви путници имали рођаке или пријатеље у Америци, то су им брзојавили, дотични би новац опремили и путник би без запреке наставио путовање.

Пошто је то задавало много посла и трошкова, потврдио је комесар наредбу у цијелости и сада сваки путник поврх уплаћене карте мора одмах на мјесту показати да има свог властитог новца 25 долара или 125 круна. Ово се односи на Сједињене Америчке Државе, док они, који за Канаду путовати желе морају посједовати своту од 50 долара или 250 круна. Тко се не буде ове наредбе држао биће безусловно натраг повраћен.

Ово се највише односи на наш народ који тако безглаво у Америку жури.

Д-р Алекса Ивић, једини радикалски посланик у загребачком сабору, иступио је из радикалне странке. Он је изабран у Хртковцима за посланика. Да добије професорско мјесто на загребачком свеучилишту и 1200 К као саборски биљежник, он је прешао у табор владин. Сложио се са мађаронима, грофовима, Радићевцима и франковцима, те код избора саборског предсједника сложено с њима гласао за мађарона! То је било мало превише и Јаши Томићу, који у „Застави“ осуди то владање Ивићево, а Ивић због тога иступи из странке. Тако сад радикална странка нема ниједног посланика у сабору.

Наш пријатељ Масарик напао је опет у сједници делегације аустоугарске министра Ерентала ради тога што су у посланству нашем у Београду прављени лажни списи против Срба. Рекао је да је то доказано на процесу против Васића у Београду и тражио да се кривци казне. Ерентал се извлачио и јадно бранио. Уједно је запријетио Масарик, што он тобоже заступа Србију против наше државе. Масарик му је одговорио да ће он ту ствар тјерати још и даље, сасвим до краја и да то неће бити угодном министру, па би боље било за њега да чини своју дужност одмах и казни кривце.

На процес Васићев у Београд стигао је био и бранитељ Срба велеиздајника д-р Хинко Хинковић. Хтио је да види како су се то плеле мреже за његове „велеиздајнике“, које је он онако славно бранио.

Хинковића су дочекивали у Београду свуда као старог знанца и милог пријатеља, јер је сад по трећи пут био тамо. Кад је био у позоришту београдском, последије свршене представе сви посјетиоци позоришта стадоше му клицати, а омладина га диже на рамена и однесе у хотел гдје је одсио он и Масарик. Силан свијет пратио га је, пјевајући и кличући. Била је ноћ и зрак се проламао од пјесме и поклика. У хотелу су наишли и на Масарика, те га бурно поздрављали.

Београдски становници показали су како дубоко у срцу носе своје честите пријатеље.

Г. Илија Крковић, учитељ из Пчелића послао нам је писмо, у ком каже да није истина оно што су против њега написала двојица ратара у 49. броју „Српског Кола“ ради избора у Вировитици. Он вели, да ће наше дописнике предати суду, ако му се јаве именом, па нека му докажу, ако могу, оно што су написали против њега.

Ми би били највеселији, ако су се наши дописници преварили, јер нама је милије ако се докаже да један човјек, који је некад био уз народ, није народа изневјерио нити га силио да ради против свог образа и душе.

Зато молимо наше дописнике да нам одговоре на ово што каже г. Крковић.

Болест нашег краља. Како јављају бечке новине, оболио је мало наш краљ. Но болест није опасна и нема страха да би краљу могло што бити.

Краљ Петар за народно просвјешћавање. У Србији има један човјек који много ради на просвјешћавању сељака. Зове се Живојин Дачић. Издаје новине за ратаре „Народне Новине“, сличне овом нашем листу. Те новине имају преко 30 хиљада претплатника. Осим тога издаје разне јевтине књиге за народ.

Како је причао г. Дачић уреднику нашег листа, краљ Петар се много стара за његов рад и чита редовно његов ратарски лист. Сад читамо да је краљ Петар купио за 1.000 круна 10.000 комада Дачићевих књига за народ и наредио да се бадава раздијеле међу ратаре по Србији.

Они ратари који неће да читају и исмијевају се другима што читају, могу из овог видјети колико је важна ствар читање за ратара.

Плету нове мреже. Како јављају неки биоградски листови, у Земуну опет праве неке криве списе и са слушавају неке протуве из Србије. Ради би да обиједу неке прве људе у Србији, да су радили против наше државе. Али план им је прије времена откривен и досадањи труд је пропао. Мораће се старати за нови план.

Издајица Србије Васић био је осуђен, како смо јавили, на 5 година робије. Виши суд потврдио је ту осуду.

Русија и наша држава нису у пријатељству још од анексије Босне. Од тада је Русија склопила још тјешње пријатељство са Енглеском и Француском, а Италија, која је у савезу с нашом државом и Њемачком, стала је још већма шеврдати и приклањати се Русији, Француској и Енглеској. То је бацило у бригу Њемачку и она гледа да привуче на своју страну Русију колико толико. Но Русија је кивна на нашу државу, нарочито на грофа Ерентала, министра спољашњих послова, који је код анексије преварио Русију, а уз то је и осрамоћен због прављења кривих списа, против Србије и нас Срба а и Хрвата у Хрватској. Зато Русија тражи главу Еренталову, то јест, да он буде скинут са министарске столице прије него се може и помислити на измирење. Стога Њемачка непрестано тражи од наше државе нека уклони грофа Ерентала и тако изгледа да ће се овај министар срушити са своје столице.

Увриједио ратара. Конципијенат д-ра Жарка Милединовића у Руми Јован Радивојевић увриједио је приликом избора у народно-црквени сабор у љету 1910. г. ратара Михаила Добросављевића присташу С. с. с. Нагрдио га је разним ружним ријечима, које нам је срамста штампати. Ратар га је тужио и господин будући адвокат осуђен је ради увреде поштења на 8 дана затвора или 40 К глобе и на накнаду трошкова.

† **Пајо Краљ**, син нашег претплатника Јанка Краља из Мајског Тртника умро је 15. XII. 1910.

Лака му земља и вјечнаја памјат!

У Кини, иза Русије и Енглеске највећој држави на свијету, спрема се револуција. Народ тражи, да му се сазове сабор преко ког ће и народ имати дијела у управи државом и стварању закона. На све стране ври, чак је почело да кипи и у војсци. Бадава влада хапси све на које сумња. Огорчење је све веће и бојати се да ће букнути револуција, не удовољили влада народној жељи.

Тако народи свуда траже своје право, нигдје се не дају више трети, па ма то и цареви хтјели.

Различите вијести.

Дабашничани за своју цркву. Сељаци из личког села Дабашнице, сад на раду у Америци, у Милвауке-Вис, саставише прилог својој цркви св. Луке у Дабашници. Од те своте узеше 1 литију, 1 полијелеј, 1 велики, 1 мали крст, 2 мала звонца, 1 трогласно звонце, 1 слику св. Луке, 2 свијећњака, 1 одјејаније за свећеника, 1 таблу на којој су имена прилагача. Приложише:

По 7:50 дол.: Јоцо Чича кбр 43. као коловођа; по 7 дол.: Никола Херцег кбр. 57; по 5:80 дол.: Ђураћ Чича кбр. 42, Лука Чича кбр. 43; по 5:60 дол.: Раде Новковић кбр. 32; по 5:50 дол.: Стеван Херцег

кбр. 57, Дане Мандић кбр. 8., Јоцо Мандић кбр. 5.; по 5 дол.: Петар Херцег кбр. 57, Лука Обрадовић кбр. 16, Савва Мандић кбр. 7; по 4.50 дол.: Манојло Чича кбр. 45, Никола Мандић кбр. 13, Вид Мандић кбр. 7; по 4 дол.: Лука Чича кбр. 39; по 3.50 дол.: Јандрија Новковић кброј 31; Марко Обрадовић, кброј 54, Миле Обрадовић кбр. 55, Станко Херцег кбр. 57; по 3.80 дол.: Стеван Веин кбр. 37; по 3 дол.: Никола Чича кбр. 45, Рако Личина кбр. 36, Милан Личина кбр. 35; по 2 дол.: Милета Чича кбр. 42, Никола Чича кбр. 46, Раде Чича кбр. 42, Петар Веин кбр. 37, сви из Дабашнице, Марица Кобзинек из Маринковца; по 1.50 дол.: Давид Чича кбр. 41, Миле Чича кбр. 47; по 1 дол.: Ђујо Јованић кбр. 1, Перо Јованић кбр. 1, Вид Обрадовић кбр. 27, Лука Колунџић кбр. 21, сви из Дабашнице, Перо Зорић из Бушевића; по 50 цент.: Никола Новковић кбр. 32.

Кум је литији Манојло Чича, који је положио 15 долара црквеној благајни у Дабашници.

Чеси за своје школе. Скоро је умро Чех Кухинка и оставио за чешке школе 300.000 К. О новој години даровала је породица Кордеј за чешке школе 50.000 К а Чеси из Америке послали су за нову годину за школе 35.000 К.

Срби ратари! Толико чине за народну просвјету Чеси, који су најписменији народ у овој држави, јер од 100 Чеха само 4 не умију читати и писати. Они су писменији и од самих Нијемаца. Колико текар морамо радити на народном просвјеђивању ми, код којих од 100 душа не зна читати ни писати њих 70!!

Из народа.

Организација С. н. с. с. у Мирновцима.

У ствари организације Срп. нар. сам. странке у нашем мјесту имао би у кратко написати ово:

У јесен 1906. год. одржана код нас јавна скупштина С. н. с. с., на којој је био из Загреба и врло поштовани госп. Буде Будисављевић. Уз остале евентуалности, била је на дневном реду и организација С. н. с. с., те избор извршног одбора, који је исти дан и обављен. Није ми познато, какова је запрека могла да буде, кад изабрани извршни одбор није ни отпочео свој рад, него је све до данас остао само на папиру. Не мислим никога да вређам нит ми је на уму чију способност омаловажавати, али у интересу саме ствари морам констатовати само то, да су у извршни одбор изабрани људи, који не да су окренули леђа С. н. с. с., него су напустили вољу за рад, т. ј. неки, који су ствар разумјели, а већина их је била неупућена у рад, те су тако и они остали без иког, ко би их на посао покретао и упућивао.

О свему томе разговарао сам са више угледнијих људи нашега места, а и сам ми је госп. попа рекао, да обнова извршног одбора и ње-

гова рада не само да је нужна, него је и преко потребна.

Стога сложено сви на посао, и сваки честит Србин, коме су на срцу наши народни интереси, треба, да у овој организацији и суделује. Јер данас у нашој опћини прилике су такве, да се организација провести заиста може т. ј., јер немамо ни једног независног грађанина, који је противног политичког мишљења. Једино нам је потребна у раду устрајност и чврста воља, па успех је сигуран.

Поуздано се надам, да ће нам наша независна народна интелигенција у овом предњачити а ми ћемо их, колико је могуће, и колико буде потребно у свему потпомоћи. Савва Гаћеша, ратар.

*

Тужба на учитеља.

Из села Дољана у Славонији туже нам се ратари на свог учитеља. Веле да се непрестано парниче с ратарима и свети им се помоћу опћинских и котарских чиновника. Они жале на њега због тога и с правом питају: зар Србин учитељ да прогони своје Србе ратаре помоћу котарске господе? Да су му та господа већи пријатељи од народа, па с њима да се слизава, а ратаре да мрзи и прогони?

Ратари се сјећају свог негдашњег доброг учитеља, „велеиздајника“ Косте Драгосавца, који је живио са сељацима у највећој љубави, а дјецу подучавао, осим оног што се у школи мора, и пјесми црквеној, српској и другом свему добром, а тако и ратаре. Сјећају га се и питају: Кад је Коста Драгосавац могао бити такав с народом, зашто не би и овај?

И ми са своје стране молимо учитеља, нека не заборавља наших Срба ратара и не гледа на њих попримеко. Јер ако их ми, интелигенција српска, не пригрлимо и не потрудимо се да их научимо свему што им треба, ко ће онда? Зар Мађар, Шваба, Чивут? Мјесто да се сложи српска интелигенција са ратарима, зар да се коље с њима и троши толику потребну снагу на то клање? У снази, свијести, знању и имућству наших ратара и наше је добро. Богатији свјеснији и ученији ратари моћи ће и хтјеће боље наградити и свог учитеља и попа, више ће моћи купити и код свог трговца и занатлије, читаће и књиге и новине другачије него сад. Па и зато би им морали сви ми помагати да дођу до те свијести, знања и умућства, и зато, ако нас већ само срце не гони на то!

У памет се, Срби!

Тражиле Ере Божића.

Учини се једне године Ерама да им дуго не долази Божић, па се искупе на збор да се посавјетују шта ће чинити. Један између њих

рече, да је видио Божићев траг, те доконају е је Божић њихово село мимоишао. Пођу дакле за оним трагом, што им је онај братац казао и поведу собом кнеза као најпааметнијег у селу да с Божићем преговара.

Хајде они оним трагом, хајде, док дођу пред једну пећину. Пусте кнеза напријед, а они за њим. Кад се пећина почела сужавати, рећи ће кнез:

— Е, сад, браћо, ја ћу побачке, а ви ме сви турајте, неби ли се како провукао.

Сагне се кнез, а ови одовуда потисну, док се кнез почне копрцати, а они помисле да му је мило што је Божић обећао скорим доћи, те повуци кнеза натраг, да и њима каже радостан глас. А нута њихова велика чуда! Извуку кнеза без главе!

У пећини био мећед, за чијим су трагом и пошли, те ишчукао кнезу главу из рамена. Домишљају се Ере, да ли је на кнезу икако и била глава, али нико се не може сјетити, јели или није. Сложе се на пошљетку сви у том, да га носе кући, питају му жене. Кад га донесоше кући, кнегиња рече:

— Богме, кад се негдје лани бријаше, глава на њем бијаше; за друго вам не умијем ријет.

Док се у једно доба присјети неко и од кућне чељади:

— Ма чини ми се и љетос о крстима¹ ишкаше нову капу, те ју је облачио — ваљада на главу.

Како ћеш најлакше добити воћку какову желиш.

У грму, живици и шуми има много дивјака. Потражи јаку и здраву, ископај и пресади у свој воћар. Ако си је пресадио с јесени или рано у прољећу, то је можеш већ првога прољећа уцијепити са младицом оне воћке, која се теби допада. Тако уцијепљена воћка већ у трећој, а редовито у четвртој години роди. Ја сам пробао и освједочио сам се, па пробј и ти, па ћеш видјети.

Кад дивјаку ископаваш, почми из далека копати, па ћеш јој тако сачувати коријење (жале). Особито мораш пазити, да чим више има ситнога коријења. Кад си ископао, онда оштрим ножем одрежи озлијеђено коријење и прикрати средњи коријен (срчаницу). Ископану дивјаку не држи на сунцу и вјетру, да јој се коријење не исуши. У воћару ископај дубоку по метра, а ако је земља иловача, још и дубљу, а метар широку јаму. Горњу земљу бацај на једну страну, а доњу на другу.

¹ Крета — љетна литија и молитва, да вријеме (град, туча, лед) жита не побие.

Чим је јама дубља и шира, тим је боље. Јер се земља боље измијеша и постаје сипкија, Измијешана земља је гнојнија, а у сипкијој се коријен лакше шири.

У ископану јаму поврати горње земље и погноји са добро прегорелим ђубром, затим примјери дивјаку тако, да буде у земљи дубоко као и прво. Ако је јама предубока, а ти нагрни још земље. Кад си примјерио дивјаку, па јој засуо коријење, онда добро почепај, да се коријење учврсти. Затим засипљи земљом до половице, па опет почепај, а потом доврши.

Не заборави уз воћку поставити колац и привезати, јер ако благо на њу набаше, па је чешањем помакне с мјеста, неће се сигурно примити.

Питому младицу одрежи још у вељачи, јер се најлакше прими кад је у то доба одрезана.

Сад се у Карловцу плаћају три јабуке сексер, 20 ф. Размисли колико се сексера може добити са добре јабуке. Зато сад немој оклијевати, него одмах тражи дивјака. В.

Два брата.

— Руска народна приповетка —

Живела два брата у два села; један био богат, а други сиромаш. Дође неки празник и сиромашни брат пође богатом у госте. Стигне и каже му:

— Брате! Данас је празник, почаститеш ме ваљда брашком¹).

— Брашком! — рече богати. — Ено ти вани у кади, пиј колико хоћеш.

А у кади била вода; сиромашни брат напије се воде. Пође кући, пева и чује — неко пева с њим; он запита:

— А ко то пева?

— Па ја — проговара неко.

— А ко си ти?

— Ја — рече — Невоља.

— Па куде идеш?

— Богме с тобом.

— Како са мном?

— Па ја увек идем с тобом.

— Ја ћу — рече сиромашак — умрети, како стигнем кући.

— Нека, а ја ћу с тобом.

Дође он кући и стане правити мртвачки сандук; начини га и рекне:

— Невољо, Невољо! Улази у сандук.

Затим запита:

— Невољо, Невољо! Јеси ушла, шта ли?

— Унутра сам већ.

И однесе је он на гробље, закопа је и почне се богатити од тога часа. Богати брат

¹ Неко руско шаће.

дозна за то и постане му ненавидан. Дође к њему и рекне му:

— Од чега ти обогати тако наједаред, брате?

Овај му одврати:

— Сећаш се како сам био код тебе о празнику, па ме ти угостио водом. Пошао ја кући, стао певати, али чујем, са мнош неко пева. Запитах ти ја: „Ко то са мнош пева?“ Оно одговара: — „Ја“. „А ко си ти?“ „Ја сам Невоља“.

Ту га упита богати:

— Па куд си с њом?

— Затворио је у мртвачки сандук и закопао.

Богатог обузме свега завист, пође на гробље, откопа Невољу и рекне јој:

— Невољо, Невољо! Јеси ли ту?

— Ту сам, једва дишем! — пропишта она.

— Иди к мом брату — рече јој он — сад се обогатио.

— Не — одговори му она. — Ја ћу поћи с тобом, јер он ме је сасвим био пригушио.

И отишла је с њиме. Богати брат осиромаши. А други брат који је закопао Невољу, по милости Божјој живи добро и сад.

Превео с рускога А.

Облак.

— Басна —

Изнад земље испечене од тешке жеге прошао велики облак; ни капљицом једном није освежио земље, а над морем изли се из њега велика киша. И хвалио се облак пред гором својом добротом.

— Па шта си урадио ти са таком добротом? — рече му гора — Како не би било тешко гледати на то! Да си кишу излио на поља, спасао би цели крај од глади, а у мору је, драгане мој, и без тебе доста воде.

Божих је јесењи светац.

Кренуо Циго у село, да проси мало пиће за кљусе, које му дријемаше за празним јаслима. Циго као Циго. Када дође сељаку, стаде га наговарати, како је боље умии:

— Та ето га Божић прошло, прошла га зима, мореш ми дати.

Те отуд, те одовуд, док му сељак увеза бреме сламе. Када Циго диже сламу, рећи ће сељак:

— Богме, Циго, Божић је јесењи светац, али за вајду кад дадох!

Одговори уредништва.

Л. Л. Брестик. Потајне диобе, које су настале послије 1. јануара 1891. не вриједи, као да их и нема. Зато и између вас и малодобника као да нема диобе. Шта више, области би вас саме по закону морале стјерати у заједницу. Што је тотор продао дио земље малодобника, то не вриједи, ако није дало приволе за то више од половине задругара који имају право гласа. Ту се рачунају и задругари ваше гране, јер, како рекосмо, пред законом је, као да ви нисте подијељени, као да сте скупа. Дакле, ви можете тужити суду купца у име цјелокупне задруге на признање власништва, да вам се поврати земља и добићете парницу.

Што сте ви купили још од оца малодобних, то не вриједи. Јер док се права диоба не проведе — а није проведена, како велите — ви сте једна задруга, ваша тајна диоба не вриједи. Дакле и земља је увијек вас свију, заједничка, и ваша, и ви је не можете купити. Задругар од задругара не може купити задружног земљишта. Да је то била његова прђија, онда би могли купити.

Мириу Бижићу. „Књигу о порезу“ није издало „Хрватско Право“ него „Хрватски Народ“. Тражите ви свој новац натраг од „Hrv. Prava“.

Црвенобочанима. Опћински заступници не заприсижу се као чиновници, него у *руке* изасланика кот. области полажу завјерење, да ће штovati законе, бити вијерни краљу и вршити ваљано своје дужности.

По §-у 37. закона о опћинама припада право предлога кот. изасланику код избора чиновника опћинских. Но ако он вама предложи људе неповољне, а вама повољне не метне у предлог, ви се можете помоћи тим да не гласате. Јер по закону § 38. изабран је само онај *за кога гласа већина од присутних одборника* И тако радите непрекидно, док не предложи људе вама повољне.

Не може опћ. заступство отпустити начелника и билежника. § 39. даје право отпуста само жуп. области. Опћ. одбор може само казнити глобом од 2 до 20 К опћ. чиновника, који не врши своје дужности.

Жупанијска област може распустити опћ. одбор, ако зато има *важних* узрока, како каже закон у §-у 56. Учини ли то она да пркоси народу, нека и народ пркоси њој и изабере опет исте људе за одборнике.

Љубомиру Милојновићу у Гаду. Код нас нема тих закона за Угарску. Питајте уредништво „Срп. Гласа“ у Великој Кикинди и пишите им да смо вас ми на њих упутили.

Мићи Тодоровићу. Ви нисте добивали „С. Коло“ јер је лист ишао на пошту Гарешницу. Сад знамо која Вам је задња пошта, па ћете лист сигурно добивати. Новац смо добили од Вас: 3 К 20 ф.

Стеви Ковачевићу. Питали смо једног школованог економа за ваш виноград, па нам је ово одговорио:

„По моме мишљењу је узрок жутилу код лозе слаба и мршава земља. После риголисања је требао нађубрити. Ни сада није доцкан да нађубри. Нека

ископа рупе поред лозе, једну стопу дубоке, и нека у те рупе метне сточног ђубрета, колико има. Дакако, да код копања мора пазити, да не повреди корење у лозе.

Лоза хоће да пожути, ако нема гвожђа у земљи, зато треба да ђубри *зеленом галицом*. По мало, поред лозе, меће се праха од зелене галице, коју може у сваком већем дућану добити“.

Толико овај пријатељ наш. А добићемо још од једног стручњака савјет и јавити вам га.

Мих. Рули. Примили смо 20. маја 1910. ону 1 К. Ако Вам пропадају бројеви, пишите нам, па ћемо слати лист на учитеља Тривановића у М Градац, као што шаљемо за њих 12. Заузмите се, молимо вас, да се још људи претплати и свима да шаљемо лист преко г. учитеља, јер је тако сигурније.

„Српско Братство“

Загреб. - - - - - Илица бр. 7.

Прима за редовне чланове Србе и Српкиње из австроугарске монархије, који су **здрави** и стари између 24. и 55. година, у три врсте кола: велика са 2000 круна посмртнине, средња са 1000 круна посмртнине и мала са 500 круна посмртнине. Уписнина у свако коло износи једном заувјек 5 круна; чланарина пак сваке године 4 круне; а мртвачина за сваки смртни случај према колу и старости: од примљених између 24. и 45. година у великом колу 4 круне, а од примљених између 46. и 55. године пак 5 круна; према томе плаћа се у средњем колу половина те мртвачине, — а у малом колу само четвртина (иначе прочитајмо тачку в § 26. задружних правила). За опскрбљивање сирочади редовних чланова основан је „Фонд за сирочад Српског Братства“, у који теку сви прилози добротвора (који наједном плате најмање 100 круна), подупирача (који сваке године приложе бар 6 круна) и прилагача (који прилажу -- по вољи). --

Све обавијести за уписивање и због ових прилога дају повјереници, гдје их има, а иначе Управа „Српског Братства“ (Загреб, Писа бр. 7). --

Чудо од буквара. Овај мој буквар има дванаест лекција. Од првих осам лекција може свака да се научи за по сата, а последње четири свака за један сат времена. — Уз овај буквар може сваки сељак бити учитељ, ако и сам умије читати. Ко ми пошаље са поштанском упутницом 55 потура (филира), тај добија буквар са наплаћеном поштарином. — Улма (Temes m.) Банат. 1842

Љубомир Јовановић, школски управитељ и учитељ.

Потврда. Овим потврђујем, да сам два момка, који нијесу умјели ни читати ни писати, научио за неколико минута да сасвим добро читају прву лекцију у буквару г. Љубомира Јовановића. — У Алибунару (Банат). Миша Галгановић, парох.

150 КГ. ШИБА

јефтино продаје

ЈОВО МАКСИМОВИЋ, СТРМЕН п. ШАШ

Штампа: Српска Штампарија у Загребу.

СРПСКО КОЛО

прима привредне огласе по најумјеренијој цијени. ---

ВОХАНКОВИ МЛИНОВИ,

МОТОРИ И ЛОКОМОБИЛИ

: НА СИРОВО УЉЕ :

Трошак на сваки сат и сваку коњску снагу један и по филира зајамчено. Ванредно миран и једнак ход, за сваку индустрију прикладни. Без вентила, без цијеви за паљење, погибелъ експлозије искључена. 1869

Нема финансијске контроле, обласна дозвола није потребна. ---

Прорачуни бесплатно и франко.

Заступник у Загребу:

Заступник у Пакрацу:

Т. Георгијевић

Стево Зукановић.

Прерадовићева улица 20.

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНОТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. **Гонотол се једе**, дакле нема **шприцања**. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

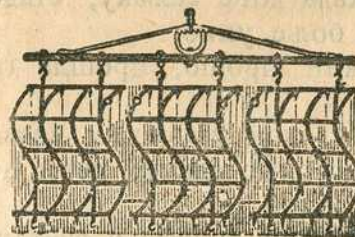
Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

-- ПРВО БЈЕЛОВАРСКО ТРГОВАЧКО ДИОНИЧАРСКО ДРУШТВО --
У БЈЕЛОВАРУ

препоручује своје богато творничко складиште свих врсти 1534

господарских и шиваћих стројева.

Наши господарски стројеви су из прве обљубљене и најгласовитије

творнице **Ф. и И. Коваржик** из Простејева у Моравској, и шиваћи стројеви су из најгласовитијег фабриката, „Пфаф“ и систем „Сингер“. За доброту и каквоћу јамчимо. Горње стројеве продајемо за готов новац, као и на оброчно отплаћивање уз творничке цијене и обављамо све по-

правке засјецајуће у ову струку брзо и јефтино у властитој радионици.

Управа.

Одговорни уредник: Буда Будисављевић.